

Regional Criminology: Regional analysis of Criminality

Mohammad Faraji*

Assistant professor, Department of
Criminal Law and Criminology, Faculty
of Law and Political Sciences, Allameh
Tabataba'i University

Abstract

Criminality is a complex phenomenon that has been analyzed from various perspectives by criminologists. Traditionally, criminality was perceived as an internal issue, with studies focusing primarily on the factors within a given society that contribute to different types of crime. This approach, while natural at the time, was limited by its exclusion of external factors that influence crime. Historically, criminality was understood as a phenomenon occurring within the boundaries of a society, without any significant connection to factors outside of that society. However, this view is no longer acceptable in contemporary criminology. Today, it is widely acknowledged that crime is influenced by both internal and external criminogenic factors. As such, it is essential to distinguish between different criminogenic levels: national, transnational or regional, and international or global. The first level—national criminology—focuses on the relationship between specific criminogenic factors and the occurrence of crimes

* Corresponding Author: mohammad.faraji@atu.ac.ir

How to Cite: Faraji, M. (2025). Regional Criminology: Regional analysis of Criminality. *Journal of Criminal Law Research*, 13(48), 1 - . doi: 10.22054/jclr.2025.78525.2647

within a national society. The second and third levels, transnational/regional criminology and international criminology, analyze the factors that explain why certain crimes occur across borders, affecting multiple countries. Based on this understanding, I conceptualize three levels of criminological analysis: national criminology, transnational/regional criminology, and international criminology. This framework is an expansion of the traditional criminological approach, which typically explains the causes of crime within a national context. The three levels of analysis provide a more comprehensive understanding of criminology and open new avenues for research that take into account the interconnected nature of crime in a globalized world.

In my previous article, “Regional Crime: From Etiology to Solution-Finding,” I conceptualized regional crime and its characteristics. I theorized a structure of opportunity and constraint, primarily based on Charles Tittle’s Control Balance Theory, to explain the dynamics of transnational and regional crimes. Methodologically, I defined regional crimes and analyzed them from a criminological perspective, aiming to create a criminological theory of regional crime. This framework would enable a deeper understanding of crime in specific regions, allowing for the application of criminological analysis to any given area. In doing so, I made a deduction based on several key factors, including opportunity, constraints, unbalanced control, criminal fluidity, forum shopping, criminogenic asymmetries, climate or environment of impunity, and the comparative advantage in illegality.

By using these factors in an inductive manner, I was able to theorize the dynamics of regional crime and criminality based on general scientific principles. From there, I applied this theory to different regions around the world to test its applicability. To support this, I used secondary analysis, where I reconsidered isolated criminological findings from various regions, including those in Asia, Europe, Africa, the Americas, and Oceania. This meta-synthesis approach allowed me

to determine how my theory could analytically explain regional and transnational criminality across different contexts.

As a result, I developed a theoretical framework for the regional analysis of criminality, based on six key propositions. First, the political, economic, and social conditions of a national unit, whether favorable or unfavorable, can have significant repercussions on neighboring countries. Second, factors such as political corruption, economic weakness, social decay, revolutions, and periods of transition tend to lead to an increase in crime. Third, these vulnerabilities within a given national unit not only result in higher crime rates within that unit but also spill over into neighboring countries. Fourth, the geographical proximity of nations and the existence of related or similar social and economic contexts between countries create more criminal opportunities. This situation often leads to a comparative advantage in illegality, where criminals exploit the differences between countries' legal frameworks, enforcement mechanisms, and punishments.

Fifth, given the spillover of chaos and crime, which can become transnational or regional, it becomes necessary to adopt transnational or regional criminal policies. By doing so, we can make informed and reasonable predictions about the nature and extent of crime in a given region, as well as the factors that cause crime to spread across borders. Therefore, the conditions within countries in a specific region are correlated with the nature and extent of crime within that region. For instance, the nature and extent of crime in Europe would likely be very different from that in Africa or Latin America due to the differences in the political, economic, and social conditions of these regions. This understanding leads to the conclusion that not only does every national unit need its own criminal policy, but also that countries within a given region must align their criminal policies with each other.

Finally, countries within a region must design a regional criminal policy that addresses the shared challenges of transnational and regional crimes. This approach implies that criminal policies should be tailored to regional conditions rather than adhering to a universal

criminal policy that fails to take regional factors into account. Regional criminal policies must be designed with an understanding of local and international dynamics, ensuring they address the complexities of crime across borders.

In summary, understanding crime requires a multi-level approach that considers not only the internal factors within a society but also the external factors that influence criminal behavior across borders. By adopting national, transnational/regional, and international levels of criminological analysis, we can develop more effective and context-specific criminal policies to address the global nature of modern crime.

Keyword: Regional Community, Regional Criminology, Regional analysis, comparative advantage in illegality.

جرم‌شناسی منطقه‌ای: تحلیل منطقه‌ای بزهکاری

استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

محمد فرجی *

چکیده

جرم تحت تأثیر مجموعه‌ای از متغیرها متحول گردیده و همواره مصادیق و کمیت و کیفیت ارتکابش تغییر می‌کند. جرم‌شناسی بطور اصولی معطوف به مطالعه‌ی سبب‌شناختی جرم و انحراف در جوامع انسانی بعنوان واحدهای مجزا از هم بوده و به احتمال سرایت جرم و چگونگی و چرایی‌اش از یک واحد اجتماعی به واحد اجتماعی دیگر در سطح فراملی نپرداخته است. جرم‌شناسی منطقه‌ای یا فراملی در پی تحلیل جرم‌شناختی پدیده‌ی مجرمانه در سطح منطقه‌ای/ فراملی بوده و با ارائه‌ی طرحی نظریه‌مند امکان تبیین عوامل مؤثر بر ارتکاب و گسترش این پدیده را فراهم می‌آورد. با اتکا بر مفاهیمی نظیر «مزیت نسبی جرم»، عواملی مانند فساد سیاسی، ضعف اقتصادی، اضمحلال اجتماعی، و مبادلات اجتماعی در میان هر یک از کشورها، می‌توانند زمینه‌ی جرم‌زایی باشند که باعث پدیداری و سرایت فعالیت‌های مجرمانه در گستره‌ی کشورهای همجوار در یک منطقه‌ی جغرافیایی گردند. این مقاله با اتنا بر چارچوب نظری پیشنهادی پیش گفته به تحلیل منطقه‌ای بزهکاری در آسیا، اروپا، آفریقا، آمریکا و اقیانوسیه به روش استقرایی و تحلیل دومین پرداخته و به استنتاجی رسیده که چارچوب نظری مورد نظر خود را تصدیق می‌کند.

کلیدواژه‌ها: جامعه‌ی منطقه‌ای، جرم‌شناسی منطقه‌ای، تحلیل منطقه‌ای، مزیت نسبی جرم.

مقدمه

با گسترش جرایم فراملی، تحلیل منطقه‌ای این جرایم در مناطق گوناگون در چارچوب جرم‌شناسی فراملی / منطقه‌ای قابل توجه است. اگر تقسیم‌بندی سه‌گانه‌ی ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی برای تبیین و تحلیل جرم‌شناختی (جرایم داخلی، جرایم فراملی، جنایات بین‌المللی) ملاحظه شود، می‌توان از جرم‌شناسی‌های ملی/داخلی (برای این عنوان جرم‌شناسی نک. نجفی ابرندآبادی و هاشم بیگی، ۱۳۹۳: ۲۷) و فراملی / منطقه‌ای و بین‌المللی نام برد (نک. رایجیان اصلی، ۱۳۹۸: ۲۱۱). مبنای این تقسیم‌بندی و طراحی سطوح سه‌گانه‌ی جرم‌شناختی متناسب با آن برگرفته از این واقعیت است که جوامع انسانی و شرایط اجتماعی-اقتصادی آنها در این سطوح مختلف تحقق یافته و تعاملات و مناسبات آنها در هر یک از این سطوح دارای جنبه‌های بزهکارانه نیز هستند. البته در جرم‌شناسی بین‌المللی (به فراخور جنایات بین‌المللی)، موضوع مطالعه جرایمی هستند که ارتکابشان باعث تعدی به صلح و امنیت بین‌المللی می‌شود و حقوق بشر و حقوق بین‌الملل بشردوستانه را نقض می‌کنند، نه آنکه به موازات جوامع ملی و منطقه‌ای، جامعه‌ای بین‌المللی با تعاملاتی همسان در دو سطح پیش‌گفته در نظر باشد، چندانکه چنین جرایمی اغلب در قلمرو سرزمینی یک کشور ارتکاب می‌یابند ولی شدت این جنایات روح تمام جامعه‌ی بشری را می‌آزارد.

بدین سان، نه یک طرح نظری محض بلکه واقعیت اجتماعی-اقتصادی جوامع انسانی و جرایم مرتبط با آن بایستگی تحلیل و نظریه‌پردازی‌های جرم‌شناختی و رای جرم‌شناسی ملی را می‌نمایاند، گرچه در نخستین گام‌ها چنین تحلیلی از جهت روش‌شناختی مبتنی بر تحلیل دوّمین باشند، یعنی استنتاج نظری از طریق استقراء در نظریه‌های موجود و تلفیق‌شان، چندانکه ممکن است هر یک به جزئی از موضوع مورد نظر از بعدی متفاوت پرداخته باشند؛ یا تحلیل آنچه دیگران در موضوع یا مسائل مرتبط بدان مرتبط گفته‌اند، اما یک نظریه‌ی مستقل جرم‌شناختی از آنها قابل استنتاج است (Maxfield & Babbie, 2015: 351).

مسئله این است که در تحلیل جرم‌شناختی جرایم فراملی به لحاظ علت‌شناختی چه عواملی نقش دارند؟ بی‌گمان شناخت این عوامل و چگونگی پویایی‌شان امکان تأمل درباره‌ی سیاستگذاری جنایی فراملی / منطقه‌ای را برای کنترل بزهکاری و پیشگیری از آن (ماده‌ی ۳۱ کنوانسیون ملل متحد برای مقابله با بزهکاری سازمان‌یافته‌ی فراملی)، مانند سیاست جنایی ملی، فراهم می‌کند. پیش‌تر درباره‌ی ویژگی‌های جرایم فراملی / منطقه‌ای شامل تحرک پذیری مرتکبان و فراگیری ارتکاب جرم و آثارش به تحلیلی جرم‌شناختی دست یافتیم، که مبتنی بر نظریه‌ی توازن کنترل چارلز تیتل^۱ و نظریه‌ی فرصت‌ها و محدودیت‌های ویلیامز و گادسون^۲ بود (رضوی‌فرد و فرجی، ۱۳۹۹: ۵۲-۵۹). حال، تحلیل مشاهده‌ی تجربی وضعیت مناطق مختلف می‌تواند به گونه‌ای دیگر به تحلیلی جرم‌شناختی درباره‌ی جرایم فراملی / منطقه‌ای برسد. بنیان تحلیلی این نوشتار مقالاتی هستند که زیر عنوان تحلیل منطقه‌ای در یک مجموعه نگاشته و گردآوری شده و دو بار منتشر شده‌اند: یک بار در «دانشنامه‌ی عدالت و جرم فراملی»^۳ (Reichel & Albanese, 2014) و دیگر بار در کتابی با عنوان جرم سازمان‌یافته‌ی فراملی، نگاهی به شش قاره^۴ (Albanese & Reichel, 2014). وانگهی، این تحلیل نظری مبتنی بر فهم نظریه‌ی جوامع منطقه‌ای است که حاکی از وجود واقعیتهای به نام جوامع منطقه‌ای و اقتضانات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی آن است.

در واقع، جغرافیای کشورها با توجه به همجواری وضعیتی از پیوند به یکدیگر را پدید آورده و این وضعیت می‌تواند همگرایی آنها را به همراه داشته یا حتی ضروری سازد. این پیوند به نزدیکی‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و مسائل امنیتی بین کشورهای یک منطقه‌ی جغرافیایی مربوط می‌شود. آگاهی از این وضعیت بدین امر می‌انجامد که کشورها تصمیم بگیرند برای رویارویی با مسائل مشترک خود و ساماندهی به آنها با یکدیگر همکاری کنند. در توصیف پیش‌گفته رکن اساسی در مفهوم منطقه همجواری و نزدیکی

1. Charles Tittle.

2. Williams and Godson.

3. The Handbook of transnational crime and justice.

4. Transnational Organized Crime, An Overview from Six Continents.

جغرافیای است (ایوانیز و نونام، ۱۳۸۱: ۷۱۵) که باعث همگرایی کشورهای یک منطقه می شود. البته نزدیکی جغرافیای به تنهایی معیار تعیین و تعریف یک منطقه نبوده و باید به همگونی ها و همسانی های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و نیز مسایل مشترک امنیتی توجه داشت (Feld & Boyd, 1980: 4; Thompson, 1973: 89-117; Harders & Legrenzi, 2008: 2). به سخن دیگر، «یک منطقه مجموعه ای از کشورها است که به لحاظ جغرافیایی به یکدیگر نزدیک بوده و الگوهای همسانی از تعاملات سیاسی و اقتصادی و فرهنگی دارند»^۱. بدین ترتیب، مفهوم منطقه دو رکن اساسی دارد: یکی ناظر به نزدیکی و همجواری کشورها بوده و دیگری ناظر به تعامل و همسانی آنها در امور سیاسی و اقتصادی و فرهنگی. از این رو، همجواری و نزدیکی جغرافیای کافی نیست، بلکه وجه اشتراک در مسائل سیاسی و اقتصادی و فرهنگی نیز باید ملاحظه شود (Volgy & Rhamey, 2014: 3-11).

در پژوهش های مربوط به مناطق بین المللی نیز منطقه به دو یا چند کشور همجوار و دارای تعامل متقابل که به لحاظ نژادی، زبانی، فرهنگی، اجتماعی و تاریخی وجه اشتراک دارند تعریف شده (Cantori & Spiegel, 1969: 361-380)، چندانکه برخی با استفاده از استدلال استقرائی تلاش کرده اند ویژگی های عام نظام منطقه ای را ارائه دهند (Russet, 1967: 182; Brecher, 1969 in Rosenau (ed): 153-166): همگنی اجتماعی و فرهنگی؛ رویکردهای سیاسی همسان؛ عضویت در سازمان های بین المللی؛ وابستگی متقابل اقتصادی؛ همجواری و نزدیکی جغرافیایی؛ دست کم شامل سه کشور؛ از سوی سایرین همچون یک منطقه ی یگانه نگریسته می شود؛ و همچون واقعیتی جداگانه از اعضای تشکیل دهنده ی خود نگریسته می شود.

۱. برای مطالعه ی بیشتر بدین منبع مراجعه کنید:

Kirssa Cline, Patrick Rhamey, Alexis Henshaw, Alesia Sedziaka, Aakriti Tandon, and Thomas J. Volgy (2011), Identifying Regional Powers and Their Status. In Thomas J. Volgy, Renato Corbetta, Keith A. Grant, and Ryan G. Baird (eds.) (2011), Major Powers and the Quest for Status in International Politics: Global and Regional Perspectives, New York: Palgrave MacMillan.

بدین سان، یک منطقه بر اساس جنبه‌های گوناگون شامل نزدیکی جغرافیایی، همسانی در ویژگی‌های نژادی، زبانی، اجتماعی، مذهبی، درک مشترک از تهدیدهای امنیتی و نیز روابط اقتصادی و اجتماعی شکل می‌گیرد و در واقع کشورهای یک منطقه با یکدیگر اشتراکاتی دارند که باعث همگرایی آنها می‌شود؛ گویی مجموعه‌ی کشورهای یک منطقه یک جامعه‌ی محلی بین‌المللی را تشکیل می‌دهند و با یکدیگر وارد تعامل می‌شوند، همچنانکه مجموعه سرزمین‌های دارای اشتراک تاریخی، فرهنگی و اجتماعی، تحت عنوان استان، ایالت یا ولایت، یک کشور را شکل می‌دهند. بر این اساس، برخی چنین گفته‌اند که مطالعه‌ی منطقه نیازمند فهم فرایند شکل‌گیری یک جامعه در سطح بین‌المللی است.^۱ در این معنا، نظام منطقه‌ای برای ارائه و دریافت ایده‌ی اقدام جمعی و مشترک در سطح یک منطقه که از چند کشور تشکیل شده بکار رفته است؛ این اقدام جمعی ناظر به همکاری در زمینه‌های مختلف از جمله همکاری در مسائل کیفری است.

حال، این نوشتار معطوف بدین هدف است که تحولات اقتصادی-اجتماعی و سیاسی فراملی و شکل‌گیری جوامع منطقه‌ای را بنمایاند، تحولاتی که زمینه‌ها و فرصت‌های جدیدی را برای فعالیت‌های جدیدی که پیش‌تر ممکن نبوده فراهم کرده‌اند. فهم این تحولات و تعامل آنها با بزهکاری ما را وامی‌دارد تا چشم‌انداز جرم‌شناختی و سیاست‌گذاری جنایی‌مان را بگسترانیم؛ این چشم‌انداز دیگر نمی‌تواند به تحلیل بزهکاری در مرزهای سرزمینی محدود بماند و باید به مسائلی نظیر پیوستار جرم (جرم داخلی-فراملی) نیز توجه داشته باشد. در این چارچوب نظری عواملی گوناگون شامل تضعیف حاکمیت‌های ملی از جمله به سبب وقایعی نظیر انقلاب‌های عربی، جنگ، فقر و بیکاری، فساد سیاسی و قضایی، پیشرفت فناوری، ارتباطات، جابجایی و توسعه‌ی اقتصاد جهانی به فراخور در توضیح پویایی فعالیت‌های بزهکارانه معنادار هستند؛ برای نمونه، در چارچوب اثرگذاری عوامل خرد و کلان منطقه‌ای، شناسایی مسیرهای جغرافیایی بزهکاری نظیر قاچاق مواد مخدر و تحلیل شبکه‌های گروه‌های بزهکارانه‌ای که در قلمرو چندین کشور فعال هستند می‌تواند

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر در این باره بدین منبع بنگرید:

Ernst B. Haas, (1958), "The Challenge of Regionalism", International Organization, Vol. 12 No.4, pp. 440-458.

در تحلیل منطقه‌ای این جرایم بکار آید. همچنین است وضعیت اجتماعی و رشد نامتوازن اقتصادی کشورها، که بستری برای فعالیت‌های بزهکارانه است و در توضیح چرایی گسترش جرایمی که ارتکاب آنها از کشوری دیگر آغاز می‌شود معنادار خواهد بود؛ این تحلیل برای جرایم مختلف منطقه‌ای شامل انواع قاچاق قابل توجه است (Reichel & Albanese, 2014: 425). در واقع، تحلیل جرم‌شناختی این مقاله معطوف به جرم فراملی است؛ بدین جهت، به تعریف این جرم اشاره می‌کنیم تا مبنای بحث و تحلیل جرم‌شناختی این نوشتار مشخص شود.

به لحاظ لغوی، در فرهنگ فارسی دهخدا لفظ فراملی نیامده لیک «فرا» از جمله معنای «دور» است، که در مقایسه با معانی فرهنگ‌های لغت غیرفارسی، می‌توان فراملی را به معنای فراتر رفتن از مرزهای ملی تعبیر کرد. فراملی در فرهنگ‌های لغت انگلیسی،^۱ به معنای چندین کشور و به فراتر از مرزهای ملی رفتن آمده است. از این جهت، در ترکیب این صفت با جرم بصورت جرم فراملی، منظور جرمی است که به چندین کشور مرتبط گشته یا به فراتر از مرزهای ملی رفته است. صفت سازمان‌یافته نیز به معنای داشتن سازمانی برای هماهنگی و انجام فعالیت‌ها آمده است. در فرهنگ آلمانی دودن نیز فراملی به معنای فراکشوری، شامل چندین کشور و فراگیر آمده و جزء اول لفظ ریشه‌ی لاتینی داشته به معنای فرا آمده است. صفت «سازمان‌یافته» نیز به معنای تمهید دقیق یا نظام‌مند و برنامه‌ریزی شده آمده که «جرم سازمان‌یافته» نیز بعنوان مثال آورده شده و در تبیین آن به وجود سلسله‌مراتب و تقسیم کار و کسب منافع مالی در سطح بین‌المللی اشاره شده است.^۲ وانگهی، در تحلیل معنای لغوی جرم سازمان‌یافته‌ی فراملی، در ادبیات حقوقی، بدین مفاهیم اشاره کرده اند: سازمان‌یافتگی با مداخله‌ی بیش از دو شخص، تقسیم کار، تداوم

1. Transnational: involving several nations, extending or going beyond national boundaries; Organized: having a formal organization to coordinate and carry out activities. In Cambridge Dictionary & Merriam-Webster.

2. Transnational: übernational, mehrere Nationen umfassend, übergreifend; organisiert: sorgfältig und systematisch vorbereitet, geplant; das organisierte Verbrechen, die Organisierte Kriminalität: Bereich, Gesamtheit von Straftaten, die von fest in hierarchischer Ordnung zusammengeschlossenen, stark arbeitsteilig vorgehenden Personen[gruppen] begangen werden, wobei die Verwertung der Beute zum Teil international erfolgt, In Duden.

فعالیت، نظم گروهی، ارتباط با چندین کشور، استفاده از خشونت، اقتباس از الگوی ساختارهای تجاری، ارتکاب پول‌شویی، اثرگذاری بر سیاست، رسانه، دادگستری و اقتصاد، و کسب ثروت و قدرت مشخص می‌گردد (Hauck & Peterke, 2016: 25-26). وانگهی، گذشته از ویژگی‌های دیگر، ویژگی فراملی بودن یا ارتباط با چندین کشور، بعنوان نکته‌ی محوری بحث‌های این مقاله، دلالت جرم‌شناختی مهمی دارد، چراکه تحولات سیاسی، دولت‌های ضعیف، شرایط اقتصادی و همچنین تحولات اجتماعی و فرهنگی تأثیر قابل مشاهده‌ای در پویایی و گسترش جرایم فراملی سازمان‌یافته دارند (Hauck & Peterke, 2016: 34).

در نهایت به لحاظ حقوقی باید کنوانسیون ملل متحد علیه جرم سازمان‌یافته فراملی اشاره کرد که در عنوان آن جرم با دو صفت «سازمان‌یافته» و «فراملی» ترکیب یافته است. در متن کنوانسیون صفت «سازمان‌یافته» در اصطلاح «گروه مجرمانه‌ی سازمان‌یافته» آمده و چنین تعریف شده: گروه دارای ساختار متشکل از سه نفر یا بیشتر، که برای مدتی وجود داشته و با هدف ارتکاب یک یا چند جرم مقرر در کنوانسیون و به منظور کسب مستقیم یا نامستقیم منافع مالی یا مادی دیگر بطور هماهنگ عمل می‌کند (بند الف ماده‌ی ۲ کنوانسیون). منظور از جرم مهم جرمی است که متضمن مجازات حبس حداقل به مدت چهار سال و یا مجازاتی شدیدتر است (بند ب ماده‌ی ۲ کنوانسیون). بنابراین، در تعریف جرم فراملی، که اصولاً بطور سازمان‌یافته ارتکاب می‌یابد، به دو موضوع باید توجه داشت: یکم، اوصاف مرتکب و دوم، اوصاف جرم. موضوع نخست متضمن این است که مرتکب جرم فراملی در قالب یک گروه عمل می‌کند. موضوع دوم نیز متضمن این است که جرم ارتكابی، با ملاحظه‌ی مجازات چهار سال حبس یا مجازاتی شدیدتر، کمابیش جرمی شدید است نه خفیف. در نهایت، صفت «فراملی» باید تعریف شود: جرم فراملی است، اگر در بیش از یک کشور ارتکاب یابد، مثل حمل مواد مخدر، یا اگر در یک کشور ارتکاب یافته و بخش قابل ملاحظه‌ای از آماده‌سازی، طراحی، جهت‌دهی و کنترل در کشوری دیگر صورت گرفته، مانند جرایم تروریستی، یا در یک کشور ارتکاب یافته ولی شامل گروه مجرمانه‌ی سازمان‌یافته‌ای است که در چندین کشور درگیر فعالیتهای مجرمانه است، مانند

گروه‌های مجرمانه‌ای که در چندین کشور درگیر خرید و فروش مواد مخدر هستند، یا در یک کشور ارتکاب یافته اما تأثیر قابل ملاحظه‌ای در کشوری دیگر داشته است، مانند قاچاق سلاح که ممکن است امنیت ملی یا تمامیت ارضی کشوری دیگر را تحت تأثیر قرار دهد یا تولید انبوه مواد مخدر که ممکن است بهداشت و سلامت کشورهای مجاور را تحت تأثیر قرار دهد (بند شماره ۲ ماده ۳ کنوانسیون).

در دکتترین تعریف جرم فراملی محل بحث بوده و اصطلاحات مختلفی را مطرح کرده اند: جرم فراملی؛ جرم سازمان‌یافته‌ی فراملی؛ جرم سازمان‌یافته‌ی بین‌المللی، جرم چندملیتی، و جرم فرامرزی. به نظر باید صفت «بین‌المللی» را محدود به همان مهم‌ترین جرایم بین‌المللی دانست که روح جامعه‌ی بین‌المللی را می‌رنجاند و می‌تواند صلح و امنیت بین‌المللی را به مخاطره اندازد. می‌توان سایر صفات شامل فراملی، چندملیتی و فرامرزی را مترادف گرفت، چنانکه در ادبیات مربوط بدین موضوع و در کنوانسیون پالمو واژه‌ی فراملی بکار رفته و باید همین واژه را معیار تحلیل و تفسیر قرار داد (see: Roth, 2014: 5). وانگهی، همانطور که در کنوانسیون پالمو هم به نوعی بدان اشاره شده فراملی بودن ویژگی ذاتی این جرایم است؛ یعنی طبیعت جرم و آثار آن، یا نحوه‌ی ارتکاب یافتن به گونه‌ای است که ضرورتاً به دو یا چند کشور مرتبط می‌شود، مثلاً جرایم قاچاق بنا بر طبیعت‌شان به چندین کشور مرتبط می‌شوند، چنانکه ارتکاب قاچاق انسان یا اسلحه یا مواد مخدر در ارتباط با چند کشور معنا پیدا می‌کند؛ بنابراین، جرم فراملی جرمی است که ارتکاب یا تمهید ارتکاب یا مرتکبان یا آثار ارتکاب به چندین کشور مرتبط می‌شود. اغلب، چنین جرایمی به شکل سازمان‌یافته ارتکاب می‌یابند و کنوانسیون پالمو همین صفت «سازمان‌یافته» را افزون بر صفت «فراملی» بکار برده است، چراکه طراحی یک نظام حقوقی اختصاصی برای جرایم فراملی نمی‌تواند مقتضی شمول بر جرمی باشد که بدون ملاحظه‌ی شدت و سازمان‌یافتگی صرفاً متضمن ارتباط با دو یا چند کشور است، مثل ارتکاب جرایمی نظیر سرقت ساده که لزوماً نه متضمن مجازاتی شدید است نه بطور سازمان‌یافته طراحی شده و ارتکاب یافته چنانکه تمهید ارتکاب یا طراحی و برنامه‌ریزی در یک کشور باشد و ارتکاب در کشوری دیگر یا جزئی از رکن مادی در یک کشور

باشد و جزء دیگر در کشوری دیگر. بنابراین، باید گفت صرف ارتباط ارتکاب یا آثار جرم با چندین کشور به معنای فراملی بودن جرم نیست، بلکه ماهیت جرم و بویژه سازمان‌یافتگی ارتکاب جرم باید در نظر گرفته شود، بویژه در زمینه‌ی فعالیت گروه‌های سازمان‌یافته و مسئله‌ی جهانی‌شدن و بازارهای بین‌المللی و گسترش جریان بین‌المللی سرمایه‌های نامشروع، چندانکه تحولات چند دهه‌ی اخیر بین‌المللی باعث افزایش شمار سازمان‌های جنایی و فعالیت‌های مجرمانه بویژه در رابطه با انواع قاچاق و پول‌شویی و تروریسم شده است (Favarel-Garrigues, 2002: 10-11). وانگهی، برخی جرایم فراملی را محدود به فعالیت گروه‌هایی مافیایی کرده‌اند، اما بنا بر تعریف حقوقی پیش گفته دلیلی برای این رویکرد وجود ندارد (Conseil de l'Europe, 2014: 9). با توجه به تعریف مذکور و اسناد بین‌المللی موجود (نک. Beigzadeh, 2003)، می‌توان گفت قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان، قاچاق اسلحه، پول‌شویی و تروریسم مهم‌ترین مصادیق جرم سازمان‌یافته‌ی فراملی هستند. بنابراین، تحلیل جرم‌شناختی این مقاله نیز در واقع معطوف به جرایم فراملی، بر اساس تعریف مورد بحث، و مصادیق شایع این جرایم است. بدین ترتیب، به تحلیل استقرائی فراملی / منطقه‌ای بزهکاری در مناطق مختلف آسیا، اروپا، آفریقا، آمریکا و اقیانوسیه می‌پردازیم تا نمود نظریه‌ی جوامع منطقه‌ای و پدیداری واقعیت جرم فراملی در سطح منطقه‌ای و نیز ضرورت وجود سیاست جنایی فراملی / منطقه‌ای را در آن بازایبیم.

۱. آسیا: قلمروهای «بی‌ثباتی»، «فقر»، «فساد»، «توسعه‌نیافتگی» و «بی‌کیفرمانی»
گزاره‌ی بنیادین جرم‌شناسی منطقه‌ای و تحلیل منطقه‌ای بزه این است که شرایط و اوضاع و احوال واحدهای اجتماعی همجوار که در قالب کشور و با مختصات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مربوط به خود شکل گرفته‌اند بر پدیداری بزه در گستره‌ی آنها تأثیر غیرقابل انکاری دارد؛ با ملاحظه‌ی این زمینه‌ی منطقه‌ای می‌توان دریافت که شرایط و اوضاع و احوال پیش گفته چگونه فعل و انفعال داشته و چگونه بر شکل‌گیری دینامیکی از بزهکاری که آغاز و انجامش به چندین کشور مرتبط می‌گردد اثرگذار است. این گزاره

در مورد آسیا و مناطق مختلف آن در این عامل‌ها نمود یافته است: بی‌ثباتی حاکمیتی، فقر، فساد، توسعه نیافتگی و بی‌کیفرمانی بزه‌کاران.

در واقع، اگرچه در آسیا و بویژه در برخی مناطق آن مسئله‌ی جرایم فراملی همواره وجود داشته، پیشرفت‌های فناوریانه، تسهیل ارتباطات، افزایش رفت‌وآمد و تعاملات اجتماعی و اقتصادی و بی‌ثباتی حاکمیتی برخی کشورها که اغلب ناشی از جنگ بوده در دهه‌های اخیر باعث گسترش کمی و کیفی جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای شده چنانکه در این وضعیت جرایم خاص منطقه‌ای نظیر قاچاق مواد مخدر نمود بیشتری یافته اند. از جمله وقایعی که در تشدید جرایم سازمان‌یافته‌ی فراملی مؤثر بوده و در چارچوب نبود یا تضعیف حاکمیت قرار می‌گیرد می‌توان به انقلاب‌های عربی، مداخله‌های دولت‌های غربی و ساقط کردن دولت‌های حاکم نظیر مورد عراق و همچنین سقوط حاکمیت‌های مستقر نظیر سقوط جمهوری در افغانستان اشاره کرد که باعث بی‌ثباتی حاکمیت کشورها و فروپاشی یا لطمه‌ی شدید به دستگاه عدالت کیفری آنها شده چنانکه می‌توان این وضعیت را یکی از عوامل اصلی در شکل‌گیری گروه‌های سازمان‌یافته‌ی فراملی و تروریستی و توسعه‌ی فعالیت‌های بزه‌کارانه دانست.

همچنین این وضعیت را می‌توان از زاویه دید تحرک‌پذیری بزه‌کاران نیز نگریست، بدین معنا که تضعیف یا بی‌ثباتی حاکمیتی و نیز فروپاشی دستگاه‌های عدالت کیفری، توسعه‌ی اقلیم‌های بی‌کیفرمانی [=climate of impunity] را که بر توسعه‌ی فعالیت‌های بزه‌کاران و تحرک‌پذیری آنها اثرگذار است به همراه دارند. گسترش تروریسم در غرب آسیا نیز خود عاملی بوده که از نبود حاکمیت‌های نیرومند برآمده و باعث تضعیف حاکمیت کشورها و پدیداری آثار پیش‌گفته شده است. گذشته از عوامل پیش‌گفته، می‌توان به فروپاشی نظام‌های سیاسی بسته یا گشایش آنها نسبت به غرب از جمله فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۰ و گشایش چین از دهه‌ی ۱۹۸۰ میلادی بدین سو نیز اشاره کرد، چنانکه باعث ایجاد فرصت‌ها و منابع سودآور جدیدی برای بزه‌کاری‌هایی نظیر مهاجرت غیرقانونی و سوءاستفاده از زنان و کودکان شده است (Ward & Mabrey, 2014 in Reichel & Albanese: 443-444).

با پذیرش جملگی تأثیر آن عوامل در گسترش جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای باید به عامل فساد در ابعاد مختلف حاکمیتی شامل قوه‌ی مجریه، قوه‌ی قضائیه، نیروی‌های انتظامی و ضابطان دادگستری نیز اشاره کرد. این عامل که می‌تواند در تعامل با معیارهای حکمرانی خوب از جمله شفافیت توضیح داده شود عاملی است که در برخی کشورهای آسیایی، در کنار بی‌ثباتی و تضعیف حاکمیت به سبب دلایل پیش‌گفته، می‌تواند در ایجاد قلمروهای بی‌کیفرمانی و قلمروهای بزهکاری اثرگذار باشد. چنین تأثیری می‌تواند باعث ایجاد فرصت برای گروه‌های بزهکاری برای پول‌شویی و تأمین مالی فعالیت‌های خود بویژه در زمینه‌ی تروریسم شود. به نظر می‌رسد مسئله‌ی کمیت و کیفیت جرایم فراملی و گسترش آنها در مفهوم جرایم خاص منطقه‌ای در چارچوب ویژگی‌های سیاسی و اقتصادی کشورها توجیه‌کردنی باشد، بدین معنا که شرایط سیاسی شامل میزان ثبات حاکمیتی کشورها یا توان حاکمیتی آنها در کنار عواملی نظیر میزان توسعه‌یافتگی عواملی هستند که فرصت‌های بزهکارانه را ایجاد کرده و قلمروهای بی‌کیفرمانی را که کنترل بر بزهکاران و گروه‌های بزهکارانه را تضعیف می‌کنند فراهم می‌سازند. در چنین شرایطی واکنش به جرایم منطقه‌ای را باید در چارچوب ایجاد و توسعه‌ی حاکمیت کیفری منطقه‌ای نگریست؛ چنین ایده‌ای دست‌کم این ظرفیت را که ضعف حاکمیتی کشورها به خصوص در زمینه‌ی عدالت کیفری را جبران کند دارد.

یکی از عواملی که در توضیح چرایی ارتکاب جرایم فراملی که بیشتر در سطح منطقه‌ای معنا پیدا می‌کنند مورد اشاره قرار گرفته تأثیر توسعه‌یافتگی و ایجاد امکانات بیشتر برای تعاملات اجتماعی و اقتصادی بین‌المللی بوده است. در این باره در تحلیل‌های منطقه‌ای بطور خاص به کشور چین اشاره شده که تغییر رویکرد سیاستی از اواخر دهه‌ی ۷۰ و آغاز دهه‌ی ۸۰ میلادی باعث توسعه‌ی فزاینده‌ی این کشور شده است. در این بستر، فعالیت‌های گروه‌های بزهکارانه که پیش‌تر تنها در قلمرو داخلی فعال بودند بعد فراملی پیدا کردند. در این خصوص می‌توان به تشکیل شبکه‌های قاچاق مواد مخدر توسط گروه‌های بزهکارانه‌ی موسوم به *تریاد* در چین در کنار اتحادیه‌ی گروه بزهکاران در تایوان، یاکوزاها در ژاپن و نیز کارتل‌های مواد مخدر در مکزیک و آمریکای جنوبی اشاره

کرد. تشکیل چنین شبکه‌ای از گروه‌های مجرمانه‌ی بین‌المللی در عمل باعث رشد چشمگیر قاچاق مواد مخدر شده چنانکه به گزارش دفتر بین‌المللی مواد مخدر و امور نیروهای مجری قانون ایالات متحده در سال ۲۰۱۱ میلادی، چین یکی از مراکز عمده‌ی ترانزیت مواد مخدر بوده است. افزون بر عامل توسعه‌یافتگی که تأثیر پیش‌گفته را در پی داشته عامل فساد قضایی و پلیسی نیز در تشدید آن بی‌تأثیر نبوده چنانکه با وجود اعمال مجازات اعدام برای جرایم قاچاق، نرخ جرایم مربوط رو به افزایش بوده است. عامل جمعیت نیز در کشور چین می‌تواند در توضیح ارتکاب جرایم فراملی بکار آید، زیرا جمعیت فراوان این کشور و وجود بیکاری و فقر در آن به ارتکاب روزافزون جرایمی نظیر قاچاق انسان بویژه زنان و کودکان انجامیده چنانکه درآمد سالانه‌ی آن برای گروه‌های مجرمانه حدود ۳,۲ میلیارد دلار تخمین زده شده است (Ward & Mabrey, 2014 in Reichel & Albanese: 445).

بدین‌سان، می‌توان به عواملی داخلی در سطح ملی که بر ارتکاب جرایم در سطح فراملی / منطقه‌ای تأثیرگذار هستند اشاره کرد. سطح توسعه‌یافتگی و تعامل گروه‌های بزهکاری ملی و در نتیجه تشکیل شبکه‌های فراملی بزهکاری، فساد قضایی و سیاسی که امکان توسعه‌ی فعالیت آن گروه‌ها را بیشتر می‌کند و نیز مسائل اجتماعی نظیر فقر و بیکاری بویژه به سبب جمعیت زیاد عواملی هستند که در خصوص کشورهای نظیر چین باعث افزایش ارتکاب جرایم فراملی / منطقه‌ای از جمله قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان بویژه زنان و کودکان شده‌اند. عوامل پیش‌گفته را نیز می‌توان در ارتباط با سایر کشورهای شرق آسیا نگرست، چنانکه ضعف حاکمیتی در کامبوج، حاکمیت منزوی در کره شمالی و صنعت روسپیگری در تایلند روی‌هم‌رفته باعث ارتکاب جرایم فراملی شامل قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا، قاچاق انسان بویژه زنان و کودکان شده‌اند (Ward & Mabrey, 2014 in Reichel & Albanese: 447-449). در نتیجه در تحلیل گسترش جرایم فراملی و شناسایی آنها بعنوان جرایم خاص منطقه‌ای باید بستر جهانی شدن و امکانات و آثار آن را در تعامل با شرایط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی هر یک از کشورها تحلیل کرد. این تحلیل علت‌شناختی را باید از جهت راهکاریابی در چارچوب دو محور پیشگیرانه‌ی

درازدت و محور سرکوبنده‌ی کوتاه‌مدت در نظر گرفت؛ محور نخست در سطح ملی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرایم فراملی را وامی‌کاود و محور دوم در سطح فراملی یا منطقه‌ای طرح یک واکنش کیفری منسجم را در چارچوب یک دستگاه عدالت کیفری هماهنگ شده به میان می‌آورد.

آشفتگی در برخی کشورهای غرب آسیا نیز نه تنها تعقیب و دادرسی جرایم داخلی را در هر یک از کشورها تضعیف کرده بلکه باعث ایجاد همان قلمروهای بی‌کیفرمانی برای بزهکاران جرایم فراملی شده است. عوامل مختلفی را می‌توان در توضیح چرایی ارتکاب جرایم فراملی در کشورهای این منطقه از آسیا توضیح داد. انقلاب‌های عربی و فروپاشی حاکمیت مستقر یکی از عواملی بوده که در تبیین افزایش نرخ ارتکاب جرایم داخلی و همچنین جرایم فراملی از جمله قاچاق مواد مخدر و قاچاق انسان در رابطه با کشور مصر توضیح داده شده است (Ward & Mabrey, 2014 in Reichel & Albanese: 450). در واقع، نبود ثبات حاکمیتی و کارکرد مطلوب دستگاه عدالت کیفری ملی نه تنها بر افزایش جرایم داخلی مؤثر هستند، بلکه بر ایجاد فرصت‌های بزهکارانه برای فعالیت‌های بزهکارانه‌ی فراملی نیز تأثیری معنادار دارند. دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد نیز در گزارش سال ۲۰۱۰ میلادی خود موقعیت جغرافیایی، توسعه‌ی نابرابر و بی‌ثباتی را عواملی اساسی در خصوص گسترش ارتکاب جرایم فراملی در غرب آسیا دانسته است. افزون بر اینها، ناکارآمدی دستگاه‌های عدالت کیفری برخی کشورها در ایجاد قلمروهای بی‌کیفرمانی بویژه برای گروه‌های تروریستی که بیشتر در این منطقه فعال هستند بسیار مؤثر بوده است. همچنین، فعالیت این گروه‌ها در افزایش نرخ ارتکاب جرایم فراملی تأثیری معنادار داشته زیرا این جرایم بویژه قاچاق مواد مخدر منع اصلی تأمین مالی آن گروه‌ها دانسته شده است (Ward & Mabrey, 2014 in Reichel & Albanese: 453). از این رو، فعالیت‌های تروریستی خود عاملی مستقل در توضیح ارتکاب فزاینده‌ی جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای است: بزهکاری عامل بزهکاری.

وانگهی، قاچاق مواد مخدر یک تجارت جهانی نامشروع شامل کشت، تولید، توزیع و فروش مواد مخدر ممنوعه بوده و می‌تواند یک جرم منطقه‌ای در غرب آسیا در نظر گرفته

شود. دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد در خصوص قاچاق مواد مخدر با هدف فهم دینامیک قاچاق مواد مخدر پژوهش‌هایی را انجام داده است. با توجه به یافته‌های پژوهش پیش گفته میزان درخور توجهی از مواد مخدر در کشور افغانستان تولید می‌شود. در واقع، به گزارش این دفتر میزان سالانه‌ی مصرف مواد مخدر در سطح جهان و نیز میزانی که ضبط می‌شود حدود ۴۳۰ تا ۴۵۰ تن است که ۳۸۰ تن هروئین و مرفین از تریاک محصول افغانستان تولید می‌شود. حدود ۵ تن از این مقدار در خود افغانستان مصرف و نیز ضبط می‌شود، اما باقی آن که شامل ۳۷۵ تن می‌شود از راه کشورهای همسایه‌ی افغانستان گذر می‌کند و بطور جهانی قاچاق می‌شود (UNODC, 29 April 2017, Drug Trafficking). بنابراین، جرایم مرتبط با مواد مخدر جرایم خاص منطقه‌ای غرب آسیا محسوب می‌شوند، چنانکه تولید و توزیع آن از یک کشور آغاز و تا سایر کشورها ادامه پیدا کرده و نیز به امنیت و بهداشت و سلامت عمومی چندین کشور لطمه می‌زند.^۱ این امر بویژه در خصوص کشورهای همجوار با کشور تولیدکننده بیشتر درخور توجه است، چنانکه می‌توان با تفکیک کشور منشأ و کشورهای ترانزیت و نیز مقصد، یک قلمروی مشخص را برای ارتکاب قاچاق مواد مخدر مشخص کرد (UNODC, 2010: 54).

گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۱۶ دفتر پیش گفته نیز بر وضعیت پیش گفته تأکید داشته و به تولید حجم زیادی از مواد مخدر و توزیع آن از راه کشورهای همسایه از جمله ایران اشاره کرده است. با توجه به گستره‌ی ارتکاب این جرم بی‌گمان نمی‌توان این انتظار را داشت که هر یک از کشورها به تنهایی برای مقابله و پیشگیری از این جرم اقدام کنند. از این رو، دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد راهکاری را ارائه داده که یک سطح از آن ناظر به اقدام منطقه‌ای است. در واقع، این راهکار شامل سه سطح کشوری، منطقه‌ای و میان منطقه‌ای است که شامل همکاری نیروهای مجری قانون، همکاری کیفری و قضایی و توسعه‌ی اجتماعی و انسانی می‌شود. این امر بر مبنای برنامه‌ریزی مشترک و هماهنگ‌شده،

۱. در خصوص اقدامات ایران برای مقابله با قاچاق مواد مخدر از جمله هزینه‌های جانی فراوان برای نیروی انسانی کشور بدین منبع بنگرید: علی‌هاشمی (۱۳۸۳)، نگاه نو، اقدام نو در مبارزه با مواد مخدر (مجموعه سخنرانی‌ها، مصاحبه‌ها و مقالات)، تهران: مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات مواد مخدر.

اجراء و نظارت در سطح کشوری، منطقه‌ای و جهانی استوار شده است. برای نمونه، می‌توان به اقدام سه‌جانبه‌ی کشورهای منطقه شامل افغانستان، پاکستان و ایران برای کنترل مسیرهای توزیع مواد مخدر اشاره کرد. از این رو، همکاری این کشورها در این خصوص یک سازکار منطقه‌ای برای مقابله با این جرم انگاشته می‌شود (UNODC, 29 April 2017, Drug Trafficking).

بدین سان، در تحلیل ارتکاب جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای می‌توان عوامل بی‌ثباتی حاکمیتی، فقر و بیکاری و نبود سازکارهای منسجم کیفری منطقه‌ای را در توضیح چرایی ارتکاب جرایمی نظیر قاچاق مواد مخدر، تروریسم و قاچاق انسان بکار گرفت. در این معنا و در خصوص قاچاق مواد مخدر، بی‌ثباتی حاکمیتی در کشور منشأ امکان کشت، توزیع و قاچاق مواد را فراهم می‌کند؛ ضعف سازکارها و تکنیک‌های تعقیبی و تحقیقی، قاچاق مواد را در کشورهای محلّ ترانزیت تسهیل می‌کند؛ و در نهایت عواملی اجتماعی در کشورهای مقصد تقاضا برای مواد مخدر را ایجاد می‌کنند. مجموعه‌ی این عوامل را باید در علت‌شناسی جرم منطقه‌ای قاچاق مواد مخدر در نظر گرفت و سپس راهکارهای پیشگیرنده و سرکوبنده‌ی ملی و منطقه‌ای را برای مقابله با آن مشخص کرد و بکار گرفت.

۲. اروپا: قلمروهای «تحرك‌پذیری بزهکاران» و «سرایت فرامنطقه‌ای بزه»

اروپا شرایط و اوضاع و احوال متفاوتی از آسیا داشته و با مناطق مختلف آن قابل مقایسه نیست، لیک شرایط اروپا نیز خود زمینه‌ای از فرصت‌های بزهکاری منطقه‌ای/ فراملی را ایجاد کرده که مختص به خود است. اروپا از یک سو به جهت حذف مرزهای سنتی جغرافیایی جهت تسهیل رفت و آمد و مبادلات بازرگانی و تجاری و از سوی دیگر به سبب سطح توسعه‌یافتگی متفاوتی که در شرق و غرب و نیز در مقایسه با بویژه کشورهای آفریقایی داشته باعث ایجاد زمینه‌ای از بزهکاری‌های منطقه‌ای و فراملی شده است. بنابراین، بی‌گمان کیفیت و کمیت جرایم فراملی در سطح کشورهای اروپایی و تعیین جرایم خاص منطقه‌ای در خصوص آنها با مناطقی که در آسیا بررسی شدند متفاوت است، زیرا مسئله‌ی ثبات حاکمیت و حاکمیت قانون در کشورهای اروپایی مقایسه‌کردنی نیست؛ برای مثال، تولید اکتساز در غرب اروپا، که بویژه در کشورهای هلند و بلژیک مطرح

بود، با اقدامات مؤثر کیفری بطور چشمگیری کاهش یافته است (UNODC, 2011: 38-39; Von Lampe, 2014 in Reichel & Albanese: 460). از این رو، اگر ارتکاب جرایم فراملی به سبب ارتکاب در مناطقی که حاکمیت‌ها نمی‌توانند یا نمی‌خواهند با آنها مقابله کنند و نیز با عوامل اجتماعی و اقتصادی دیگر در کشورها قابل تحلیل هستند، چنین تحلیلی در خصوص گسترش جرایم فراملی در سطح کشورهای اروپایی بیشتر با مسئله‌ی تحرک‌پذیری مرتبط می‌شود. در واقع، آنچه بیشتر می‌تواند مسئله‌ی جرایم فراملی اروپایی را توضیح دهد تحرک‌پذیری فزاینده‌ی بزهکاران بویژه به سبب از میان رفتن مرزهای درونی این کشورها است.

از دو جهت می‌توان ارتکاب جرایم فراملی در سطح کشورهای اروپایی را تحلیل کرد. تحلیل نخست در چارچوب یک الگوی اجتماعی و اقتصادی و در تعامل کشورهای ثروتمند اروپایی با سایر کشورها از جمله کشورهای فقیر یا جنگ‌زده‌ی آسیایی و آفریقایی توضیح داده می‌شود (Von Lampe, 2014 in Reichel & Albanese: 461). در این الگو، عوامل اجتماعی و اقتصادی کشورهای دیگر چرایی ارتکاب جرایم فراملی در اروپا را توضیح می‌دهند. این تحلیل هم در تعامل کشورهای شرقی و غربی اروپا بکار می‌آید و هم در تعامل کشورهای اروپایی با کشورهای آسیایی و آفریقایی. از جهت نخست، برخی جرایم نظیر قاچاق اموال مسروقه از کشورهای غربی به سمت کشورهای شرقی در جریان است و در مقابل برخی جرایم نظیر قاچاق انسان بویژه زنان به منظور سوءاستفاده‌ی جنسی در مسیری وارونه جریان دارد. فقر و جنگ از جمله عواملی هستند

۱. برای اطلاع بیشتر بدین منابع بنگرید:

Antonopoulos, G. A., & Papanicolaou, G. (2009), "Gone in 50 seconds": The social organization and political economy of the stolen cars market in Greece. In P. C. van Duyn, S. Donati, J. Harvey, A. Maljevic, & K. von Lampe (Eds.), *Crime, money and criminal mobility in Europe* (pp. 141–174). Nijmegen, Netherlands: Wolf Legal; Gounev, P., & Bezlov, T. (2008), From the economy of deficit to the black-market: Car theft and trafficking in Bulgaria. *Trends in Organized Crime*, 11(4), 410–429; Surtees, R. (2008), Traffickers and trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the other side of human trafficking. *European Journal of Criminology*, 5(1), 39–68; Viuhko, M., & Jokinen, A. (2009), Human trafficking and organized crime: Trafficking for sexual exploitation and organized procuring in Finland.

که گسترش قاچاق انسان و مهاجرت‌های غیرقانونی را در اروپا توضیح می‌دهند. همچنین، قاچاق اعضای بدن انسان نیز که در اروپا شایع است در همین چارچوب فهمیده می‌شود. در مقابل، عامل فقر و توسعه نیافتگی اقتصادی در کشورهای آفریقایی باعث گسترش قاچاق کالاهای دسته دوم الکترونیکی از اروپا به این کشورها بوده است (Von Lampe, 2014 in Reichel & Albanese: 461). گذشته از تحلیل پیش گفته که بیشتر بر عوامل بیرونی مؤثر بر ارتکاب جرایم فراملی در سطح کشورهای اروپایی تأکید دارد، باید به عامل درونی مربوط، یعنی تحرک پذیری نیز اشاره کرد.

مفهوم تحرک پذیری بزهکاران یا بزهکاری بیشتر بر ویژگی و امکان تحرک فراملی بزهکاران یا فعالیت‌های آنها تأکید دارد. مفهوم سازی جرایم فراملی و معیارهای آن نیز بر آن ویژگی دلالت دارند: فعالیت‌های نامشروعی که از مرزهای بین‌المللی گذر می‌کنند؛ گروه‌ها یا سازمان‌هایی که تحرک بین‌المللی دارند. وانگهی، معیارهای کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه بزهکاری سازمان‌یافته‌ی فراملی نیز بر این ویژگی دلالت دارند (UN Conv. against TOC, art. 3(2)). این مسئله را باید با همگرایی اقتصادی کشورهای اروپایی که توسعه‌ی آن به وضع کنوانسیون‌های شنگن (Conv. d'application de l'Accord de Schengen du 14 juin 1985) و سپس ماستریخت و آمستردام انجامید توضیح داد، چندانکه با حذف مرزهای درونی کشورهای اروپایی مسئله‌ی افزایش و فراگیری بزهکاری، همچون یکی از آثار اقدام پیش گفته، در کانون توجه قرار گرفت، چنانکه در نهایت به تقویت همکاری‌های پلیسی و قضایی و تبدیل آن به یکی از محورهای کارکردی نهادهای اروپا انجامید (Scherrer et al, 2009: 92). نکته‌ی قابل توجه در خصوص مفهوم تحرک پذیری این است که تحقق آن در وضعیت پیش گفته باعث فراگیری جرایمی که در واقع ماهیت داخلی دارند نیز شده است. از این رو، قلمرو بکارگیری همکاری‌های پلیسی و قضایی و سازکارهای محقق‌کننده‌ی آنها، هم برخی از آن جرایم نظیر قتل عمدی و هم جرایم فراملی نظیر تروریسم و انواع قاچاق را دربر می‌گیرد. این تحلیل بیانگر بستری است که ارتکاب جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای را در کنار عوامل بیرونی

تقویت می‌کند. برای نمونه، مهاجرت غیرقانونی به کشورهای اروپایی می‌تواند، بویژه با توجه به توزیع مهاجران از یک ملیت یا قومیت در چندین کشور و در نتیجه ایجاد شبکه‌های بزهکارانه (Bruinsma & Bernasco, 2004: 79-94 in Von Lampe,)، در بستر تحرک پذیری پیش‌گفته باعث تسهیل گسترش بزهکاری‌های فراملی نظیر قاچاق مواد مخدر شود.

۳. آفریقا: قلمروهای «بی‌ثباتی»، «فقر»، «توسعه‌نیافتگی» و «بی‌کیفرمانی»

امکانات و فرصت‌های جهانی شدن باعث ایجاد فرصت‌هایی بزهکارانه شده‌لیک در آفریقا گذشته از سبب پیش‌گفته ضعف حاکمیتی کشورها نیز سببی بوده که در توضیح ارتکاب جرایم فراملی اشاره کردنی است. قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان، قاچاق منابع طبیعی از جمله جرایمی که بدان سبب توضیح داده می‌شوند به شمار می‌روند. در این معنا، چنین جرایمی بیشتر در کشورهای فقیر و جنگ‌زده ارتکاب می‌یابند تا کشورهای بزرگی که از ثبات و وضعیت بهتری برخوردار هستند (Shaw, 2014 in Reichel & Albanese: 464). در چنین شرایطی کنترل مسیرهای ارتکاب انواع قاچاق در کشورهایی که از ثبات و دستگاه حکومتی خوبی برخوردار نیستند با موانعی جدی رویارو خواهد بود.

وانگهی، از زاویه‌ای دیگر تأثیر افزایش جمعیت و ارزیابی رشد آن در آینده نیز می‌تواند در چشم‌اندازی کلان در ارزیابی گسترش جرایم فراملی / منطقه‌ای مورد توجه باشد، چنانکه ارزیابی رشد ده برابری جمعیت در جنوب آفریقا که باعث رشد جمعیت ۱۸۰ میلیونی در سال ۱۹۵۰ به جمعیت ۱٫۸ میلیاردی در سال ۲۰۵۰ میلادی می‌شود، بی‌گمان یک پدیده‌ی انسانی درخور توجه است که آثار آن از جمله جرایم را می‌توان هم در سطح ملی و هم در سطح فراملی / منطقه‌ای واکاوی (Serverino & Ray, 2011 in Reichel & Albanese, 427). بدین سبب، می‌توان رشد جمعیت کشورها و ناتوانی حکومت‌ها در ساماندهی نیازهای اولیه‌ی آنها را زمینه‌ای اساسی برای گسترش جرایم فراملی / منطقه‌ای دانست. برای مثال، می‌توان به جرمی نظیر قاچاق مواد مخدر که میزان ارتکاب آن از یک کشور به تقاضا در کشور یا کشورهای دیگر بستگی دارد اشاره کرد؛ این تقاضا با توجه به مسائل اجتماعی هر کشور می‌تواند میزان مشخصی داشته باشد.

همچنین است نمونه‌ی قاچاق زنان و کودکان که ارتکاب آن به سبب شیوع فقر در کشورها قابل توضیح است.

روی هم رفته، در توضیح جرم‌شناختی جرایم فراملی در سطح کشورهای آفریقا به وجود کشورهایی که توان حاکمیتی ضعیفی دارند، گسترش تعامل بین شهرهای مهم کشورهای همجوار، آزادی یا تسهیل رفت و آمد در میان کشورها، بویژه در میان کشورهای مربوط به جامعه‌ی اقتصادی کشورهای غرب آفریقا^۱ و جامعه‌ی توسعه‌ی جنوب آفریقا^۲ اشاره شده که جملگی فرصت‌های نوینی را برای ارتکاب فعالیت‌های بزهکارانه فراهم می‌آورند. درباره‌ی کشورهای با توان حاکمیتی ضعیف می‌توان به کشورهای غربی آفریقا اشاره کرد. وضعیت جغرافیایی و ضعف حاکمیتی این کشورها شامل سیرالئون، لیبیا، گینه و گینه بیسائو منطقه‌ی این کشورها را به محل ترانزیت عمده‌ی مواد مخدر دیگرگون کرده اند. این وضعیت به خودی خود در ساختار اقتصادی و سیاسی اثار نامطلوبی داشته و باعث تشدید وضعیت آنها و بی‌ثباتی بیشتر شده است. در مقابل، باید بر نقش شهرهای مهمی که دارای ساختارهای مناسبی برای مبادلات مالی و فعالیت‌های اقتصادی هستند نیز تأکید داشت. در واقع، منافع مالی جرایم فراملی / منطقه‌ای نمی‌توانند در کشورهایی که توان حاکمیتی ضعیفی دارند و در آنها حاکمیت قانون وجود ندارد در تأمین باشند؛ از این رو، شهرهای بزرگی نظیر ژوهانسبورگ که ساختارهای مالی مناسبی دارند و می‌توان در آنها به فعالیت‌های اقتصادی روی آورد محل مناسبی برای حفظ منافع جرایم منطقه‌ای هستند (Shaw, 2014 in Reichel & Albanese: 428-433). برای مثال، در یک گزارش، ارزش مالی جرم پول‌شویی در چارچوب پیش گفته در سال به میزان ۱۰۰ میلیون دلار بوده است؛ چنین میزانی از پول‌شویی بی‌گمان می‌تواند در نفوذ گروه‌های بزهکارانه در انتخابات و فرایندهای قانونگذاری نیز مؤثر باشد (Gastrow, 2011: 7-8 in Shaw, 2014 in Reichel & Albanese: 437).

^۱ The Economic Community of West African States (ECOWAS).

^۲ South African Development Community (SADC).

دلالت روشن این تحلیل نابسندگی ظرفیت ملی برای ساماندهی بدین جرایم و بایستگی واکنش هماهنگ منطقه‌ای است. در واقع، تحلیل منطقه‌ای جرایم منطقه‌ای بیانگر این نکته‌ی اساسی است که این جرایم را نمی‌توان تنها در چارچوب ملی تحلیل کرد. در مقابل، باید آنها را پدیده‌ای انگاشت که در سطح فراملی / منطقه‌ای ایجاد می‌شوند و گسترش پیدا می‌کنند. در این معنا و در پیوند با مفهوم حاکمیت کیفری، عنوان اقلیم یا قلمروی بی‌کیفرمانی [= climate of impunity] مفهوم‌سازی شده (Shaw, 2014 in Reichel & Albanese: 431) که بطور خلاصه به معنای نبود ساز کارهای کیفری سرکوبنده است. در چنین محیطی که فاقد کارکردهای مناسب حاکمیتی از جمله کارکردهای محقق‌کننده‌ی عدالت کیفری است، بزهکاران بیش از پیش خود را در تمام جنبه‌های اجتماعی ادغام کرده حتی دولت‌های مافیایی را ایجاد می‌کنند (Naím, 2012: 100-) و با استفاده از امکانات و ثروت‌های ملی منافع خود را تأمین می‌کنند. این وضعیتی است که در برخی موارد باعث می‌شود نتوان فعالیت‌های بزهکارانه را از فعالیت‌های سیاسی و اقتصادی تفکیک کرد. وانگهی، گذشته از ضرورت پیشگیری از عوامل زمینه‌ساز این فعالیت‌های بزهکارانه، ایجاد و بکارگیری چارچوب‌های مشترک برای تحقق عدالت کیفری ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. در این راستا، می‌توان به برخی اقدامات مشترک در خصوص بازداشت، محاکمه و حبس دزدان دریایی اشاره کرد، چنانکه ایجاد و بکارگیری آنها توسط کشورهای که از ثبات حاکمیتی بیشتر و حاکمیت قانون برخوردارند می‌تواند قلمروی بی‌کیفرمانی بزهکاران را محدود کند (Shaw, 2014 in Reichel & Albanese: 437). در این معنا، ایجاد دستگاه‌های عدالت کیفری منطقه‌ای می‌تواند ضعف حاکمیتی برخی کشورها را در خصوص تأمین عدالت کیفری جبران کند.

۴. آمریکا: قلمروهای «فساد»، «توسعه‌ی نابرابر» و «مافیاکراسی»

الگوی موجودی که باعث پدیداری جرایم منطقه‌ای و فراملی می‌شود کمابیش یکسان است، چنانکه شرایط متفاوت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی واحدهای ملی همجوار یا واحدهای مبدأ و مقصد فعالیت‌های بزهکارانه زمینه‌ای را پدید می‌آورد که

نتیجه‌ی قابل پیش‌بینی آن ارتکاب انواع خاصی از بزه است. این زمینه در مورد آمریکای نیز، گرچه اندکی متفاوت، قابل مشاهده است؛ توسعه‌ی نابرابر، بویژه در مقایسه‌ی کشورهای آمریکای جنوبی و لاتین با کشورهای آمریکای شمالی، محیطی را پدید می‌آورد که ناگزیر کشورها به کشورهای مبدأ و مقصد انواع خاصی از بزهکاری از جمله قاچاق مواد مخدر، مهاجرت غیرقانونی و جز اینها دسته‌بندی می‌شوند.

در تحلیل ارتکاب جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای، عوامل قابل توجه دیگری در سایر مناطق بررسی شده‌اند. عامل سیاسی و تحولات نظام‌های سیاسی کشورها موضوعی است که تأثیر آن بر ارتکاب جرایم فراملی در کشورهای آمریکای لاتین تبیین شده است. در واقع، این عامل به گسترش دموکراسی و دیگرگونی حاکمیت‌های اقتدارگرای کشورهای آمریکای لاتین از دهه‌های هشتاد و نود میلادی بدین سو می‌پردازد. این تبیین بر این نکته که این تحول، یعنی پایان دولت‌های اقتدارگرا، چالش‌های جدیدی را به همراه آورده تأکید داشته چنانکه از میان رفتن اقتدارگرایی امکان نفوذ بزهکارانه در فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشورهای این منطقه را با خود به همراه آورده است. در واقع، تضعیف نهادهای حاکمیتی در کنار فساد سیاسی و اقتصادی و همچنین شرایط جغرافیایی این کشورها عاملی اساسی در تبیین جرایم فراملی انگاشته می‌شود (Malone & Malone-Rowe, 2014 in Reichel & Albanese: 471-472). وجود چنین حکومت‌هایی در گسترش جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای بی‌تأثیر نیست، چنانکه در تحلیل منطقه‌ای بزهکاری در منطقه‌ی شرق آسیا نمونه‌ی کشور کره‌ی شمالی در این خصوص راست می‌آید.

نقش کارکرد حکومت‌های اقتدارگرا که در آن گروه مشخصی تمام روابط سیاسی و اقتصادی را همراه با فساد و سرکوب به انقیاد درمی‌آورد می‌تواند عاملی برای توضیح ارتکاب جرایم فراملی باشد؛ برای مثال، در کشور کره‌ی شمالی در شرق آسیا چنین کیفیتی از حکومت در گسترش جرایم فراملی نه تنها بی‌تأثیر نبوده بلکه نقشی معنادار در این خصوص داشته است (Ward & Mabrey, 2014 in Reichel & Albanese: 449)؛ در این باره، برخی چنین حکومت‌هایی را «*mafiacracies*» یا حکومت مافیایا نامیده‌اند.

(Pérez, 2000: 138 in Reichel & Albanese: 472)؛ این مورد با فرض نفوذ گروه‌های مافیایی در سیاست و اقتصاد و تأثیرگذاری بر آنها در حکومت‌های دموکراتیک متفاوت بوده چندانکه در واقع بر شیوه‌ای از حکمرانی تأکید دارد که کنشگران آن افرادی هستند که با سرکوب و نیز کنترل روابط سیاسی و اقتصادی نقشی اساسی در ارتکاب جرایم فراملی دارند. یکی از معیارهایی که برای ارزیابی امکان ارتکاب چنین جرایمی مطرح شده معیار حاکمیت قانون است؛ این معیار می‌تواند ظرفیت فعالیت گروه‌های بزهکارانه را در کشورها نشان دهد و می‌توان با بررسی آن در کشورها میزان همبستگی آن را با جرایم فراملی مشخص کرد. یکی از نمونه‌های درخور توجه و سازوار با این تحلیل کشور کولمبیا است که به سبب ضعف حاکمیت قانون در برخی مناطق آن امکان سرکوب بزهکاری وجود نداشته است. در این خصوص، می‌توان به گروه‌های نظامی نظیر فارک که در سال ۲۰۰۶ میلادی حدود سی درصد قلمرو این کشور را در اختیار داشته اند اشاره کرد. در چنین فضایی گروه‌های بزهکارانه از جمله همان گروه نظامی برای تأمین مالی خود، بویژه در زمینه‌ی مواد مخدر، فعالیت چشمگیری داشته اند (Malone & Malone-Rowe, 2014 in Reichel & Albanese: 473).

این وضعیت با وضعیت کشور افغانستان در ارتباط با بزهکاری منطقه‌ای قاچاق مواد مخدر مقایسه کردنی است. در واقع، ارتکاب جرم فراملی قاچاق مواد مخدر در یک کشور و گسترش آن در کشورهای منطقه با دریافت وضع پیش گفته فهمیده می‌شود. نکته‌ی قابل ملاحظه اینکه این گروه‌های بزهکاری با کسب قدرت وارد فعالیت سیاسی و اجتماعی می‌شوند و موضع خود را بیش از پیش تقویت می‌کنند. پابلو/اسکوبار یکی از بزهکاران سرشناس در زمینه‌ی قاچاق مواد مخدر نمونه‌ای است که گزاره‌ی پیش گفته را تأیید می‌کند، چنانکه وی به اقشار ضعیف کولمبیا کمک می‌کرد و حتی بدهی‌های ملی این کشور را می‌پرداخت. حاکمیت ضعیف این کشور عاملی اساسی در گسترش جرایم فراملی قاچاق مواد مخدر و از جمله پدیداری بزهکاران منطقه‌ای نظیر پابلو/اسکوبار بوده است. تأثیر کیفیت حاکمیت در یک کشور بر گسترش جرایم فراملی در یک منطقه را می‌توان از زاویه‌ای دیگر نیز بررسی کرد. در واقع، دوره‌ی گذار از جنگ سرد باعث

گشایش فرصت‌هایی جدید برای جرایم فراملی در کشورهای آمریکای لاتین بود. در واقع، بسیاری از گروه‌های بزهکاری که فعالیت فراملی داشته‌اند در این دوره‌ی گذار سیاسی و اقتصادی ایجاد شدند. گرایش به دموکراسی آثار نامنتظره‌ای را برای برخی از کشورهای این منطقه داشت، چنانکه گذار سیاسی به دموکراسی گذار اقتصادی به نئولیبرالیسم را که به طور بنیادین اقتصاد، سیاست و اوضاع اجتماعی این کشورها را دگرگون کرد به همراه داشت. در شرایط گذار گروه‌های بزهکاری توانستند خود را با ساختارهای جدید اقتصادی و سیاسی سازوار کنند. عضویت مبارزان پس از جنگ‌ها و شورش‌های داخلی به گروه‌های بزهکاری به سبب عدم خلع سلاح و بیکاری در تشدید این وضعیت مؤثر بوده است. آثار جنگ‌های داخلی در کنار تحولات دوره‌ی گذار و تأثیر آنها بر رشد گروه‌های بزهکاری در کشورهای نظیر گواتمالا، هندوراس و السالوادور نگریسته می‌شود. در این میان، مورد کشور نیکاراگوئه قابل توجه است؛ عوامل پیش‌گفته از جمله آثار جنگ‌های داخلی در این کشور نیز وجود داشته، اما برخلاف آن کشورها، در این کشور این مسئله باعث عضویت مبارزان در گروه‌های بزهکاری نشد، چراکه فعالیت آنها بر تأمین امنیت مرزها متمرکز شد و بدین سبب احتمال عضویت آنها در آن گروه‌ها از میان رفت. اما مسئله‌ی درخور توجه دیگر در خصوص این کشور تأکید بر رویکردهای بازپروری و بازسازی‌گری در دستگاه عدالت کیفری بوده است؛ این امر به سبب ادغام و بازسازی اجتماعی بزهکاران، در پیشگیری از عضویت آنها در گروه‌های بزهکاری نقشی اساسی داشته است (Malone & Malone-Rowe, 2014 in Reichel & Albanese: 475-477). بنابراین، جنگ‌های داخلی و آثار دوره‌ی گذار سیاسی و اقتصادی یکی از عواملی است که می‌تواند ارتکاب جرایم منطقه‌ای را توضیح دهد. همچنین، کارکرد مطلوب دستگاه عدالت کیفری، چنانکه در نمونه‌ی نیکاراگوئه نگریسته شد، در پیشگیری از گسترش جرایم منطقه‌ای بی‌تأثیر نیست.

آمریکای شمالی کشورهای مکزیک، ایالات متحده‌ی آمریکا و کانادا را دربر می‌گیرد. در توضیح چرایی ارتکاب جرایم فراملی در منطقه‌ی متشکل از این سه کشور می‌توان به عوامل مختلفی اشاره کرد. شرایط اقتصادی و رفاهی و موقعیت جغرافیایی از

جمله عواملی هستند که می‌توانند در این خصوص مطرح شوند. در خصوص موقعیت جغرافیایی می‌توان گفت که مرزهای مشترک این کشورها و همچنین مرزهای وسیع ساحلی، این منطقه را در برابر جرایم فراملی نظیر قاچاق مواد مخدر آسیب‌پذیر می‌کنند. در این باره، کشور مکزیک نقشی مهم دارد، زیرا دروازه‌ی ورود به آن دو کشور دیگر است؛ از این جهت می‌توان به توان و کارآمدی حاکمیت کیفری در کشوری که می‌تواند منشأ جرایم فراملی باشد اشاره کرد، زیرا بی‌گمان کارکرد مطلوب آن در کاهش نرخ این جرایم در کشورهای دیگر مؤثر خواهد بود. افزون بر این، وضعیت توسعه‌ی نابرابر اقتصادی بویژه در کشورهای آمریکای لاتین در تشدید ارتکاب جرایم فراملی اثر داشته است (Finckenauer & Albanese, 2014 in Reichel & Albanese: 483). از این رو، در کنار سایر عوامل، شرایط اقتصادی کشورهای همجوار و نیز موقعیت جغرافیایی عواملی اساسی هستند که کیفیت و کمیت جرایم فراملی را شکل می‌دهند (Albanese et al, 2003 in Finckenauer & Albanese, 2014 in Reichel & Albanese: 483).

عاملی دیگر که می‌تواند در افزایش یا کاهش ارتکاب جرایمی نظیر قاچاق مواد مخدر مؤثر باشد نحوه‌ی کارکرد دستگاه عدالت کیفری ملی است؛ برای مثال، کارکرد مؤثرتر تعقیب‌های قضایی در خصوص گروه بزهکاری کوزا/نوسترا^۱ در ایالات متحده که قاچاق مواد مخدر یکی از منابع مالی آن بوده باعث شد که این گروه مجبور به تغییر فعالیت‌های خود شود. می‌توان تأثیر چنین تغییری را در کاهش نرخ جرایم فراملی نیز بررسی کرد. در همین چارچوب، فساد مقامات سیاسی و قضایی یکی از عواملی بوده که در رابطه با فعالیت‌های گروه مجرمانه مورد توجه قرار گرفته است. در این باره، می‌توان به گروه‌های بزهکاری مکزیکی و ضعف مقابله‌ی کیفری با آنها و فساد سیاسی و قضایی این کشور در رابطه با این گروه‌ها که در توسعه‌ی فعالیت‌های فراملی آنها نقش داشته اشاره کرد (Finckenauer & Albanese, 2014 in Reichel & Albanese: 486, 494). این عامل در کنار سایر عواملی که در تبیین جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای توضیح داده شدند

^۱ Cosa Nostra.

در ایجاد گروه‌های مجرمانه از جمله گروه مجرمانه‌ی سینالوا^۱، که در رأس آن بزهکار معروف ال‌چاپو قرار داشت، نقشی اساسی داشته است.

ملاحظه‌ی دیگری که می‌توان در خصوص گسترش جرایم فراملی در آمریکای شمالی داشت مهاجرت افراد از ملیت‌های متفاوت، بویژه روس‌ها و چینی‌ها، به ایالات متحده است؛ این افراد گروه‌های مجرمانه‌ای را تشکیل می‌دهند که فعالیت‌های آنها در تعامل با کشور منشأ معنا پیدا می‌کند. در چنین وضعیتی بی‌گمان تقویت سازکارهای همکاری کیفری می‌تواند در تعقیب و مجازات این گروه‌ها مؤثر باشد (Finckenauer & Albanese, 2014 in Reichel & Albanese: 489, 491). البته روشن است که این تحلیل بطور مستقیم در چارچوب تحلیل منطقه‌ای بزهکاری نمی‌گنجد، اما بیانگر این است که عامل پیش‌گفته می‌تواند در توضیح جرایم فراملی یک گروه مجرمانه‌ی خاص در یک منطقه‌ی متشکل از چندین کشور مورد توجه قرار گیرد. البته تحلیل منطقه‌ای در خصوص گروه‌های بزهکاری مکزیکی که بویژه در زمینه‌ی قاچاق مواد مخدر فعال هستند راست می‌آید، زیرا فعالیت این گروه‌ها به منطقه‌ی مورد بحث مربوط است و از این رو سازکارهایی که باید پیش‌بینی شوند در چارچوب همین منطقه بکار گرفته می‌شوند؛ به گزارش دولت آمریکا ۹۵ درصد کوکائین مورد مصرف در این کشور از مکزیک وارد می‌شود (Finckenauer & Albanese, 2014 in Reichel & Albanese: 493) و از این رو لازم است در مقابله با این وضعیت به تقویت سازکارهای همکاری کیفری روی آورد. در این معنا، تقویت ابزارهای همکاری کیفری بین‌المللی و حتی تقویت همکاری برای کاهش تولید مواد مخدر در خارج یکی از راهبردهای ملی ایالات متحده‌ی آمریکا بوده است (US. National Drug Control Strategy, 2016: 46).

بنابراین، می‌توان مسئله‌ی جرایم منطقه‌ای در کشورهای آمریکای شمالی را به شرایط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشورهای همجوار نسبت داد. می‌توان گفت محیطی از عرضه و تقاضا در قلمروی این کشورها شکل گرفته بدین معنا که شرایط کشورهای مقصد باعث گسترش بزهکاری و سرایت آن از کشورهای مبدأ می‌شود. از این رو، شرایط مربوط

^۱ Sinaloa.

به مصرف مواد مخدر، توسعه‌ی اقتصادی و رفاهی در کشورهای مقصد و در مقابل شرایط نامطلوب اقتصادی و رفاهی در کشورهای مبدأ و همچنین فساد سیاسی و قضایی آنها در رابطه با مقابله با فعالیت‌های بزهکارانه باعث گسترش جرایم فراملی در سطح منطقه‌ای شده است.

۵. اقیانوسیه: قلمروهای «فساد»، «توسعه‌نیافتگی» و «ضعف حکمرانی»

منطقه‌ی اقیانوسیه از بیست و پنج کشور جزیره‌ای تشکیل شده که بزرگترین آن استرالیا است. اگرچه کشورهای این منطقه به لحاظ نظام حقوقی، سیاسی، فرهنگی و تاریخی با هم متفاوت هستند، دو کشور استرالیا و نیوزلند به سبب سابقه‌ی استعماری بریتانیا شباهت‌هایی در نظام حقوقی دارند و به لحاظ اقتصادی و سیاسی نیز چنین هستند. جز این دو کشور، سایر کشورهای منطقه‌ای به لحاظ اقتصادی در دسته‌ی کشورهای در حال توسعه تقسیم‌بندی می‌شوند. همچنین، از نظر شاخص فساد نیز جز آن دو کشور که وضعیت مطلوبی دارند وضعیت سایر کشورها از این نظر نامطلوب است. افزون بر ویژگی‌های پیش گفته در خصوص تفاوت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشورهای این منطقه، بی‌ثباتی حاکمیتی برخی کشورها و نیز شمار زیاد جزایر این منطقه جملگی بیانگر این هستند که جرایم فراملی در سطح این منطقه یک مسئله‌ی اساسی است. در واقع، توسعه‌نیافتگی برخی کشورها و نیز بی‌ثباتی حاکمیتی در برخی از آنها به سبب فساد و ضعف حاکمیتی، محیط مناسبی را برای گروه‌های بزهکاری فراهم آورده است (Broadhurst, 2014 in Reichel & Albanese: 501-502). از این رو، توسعه‌نیافتگی کشورهای نظیر استرالیا و نیوزلند از یک سو و توسعه‌نیافتگی و بی‌ثباتی حاکمیتی سایر کشورها از دیگر سو به فراخور موقعیت‌های بزهکارانه‌ای را فراهم آورده اند، چنانکه کشورهای دسته‌ی نخست مقصد جرایمی نظیر قاچاق مواد مخدر و قاچاق انسان هستند و کشورهای دسته‌ی دوم منشأ چنین جرایمی.

بنابراین، ویژگی‌های اقتصادی و سیاسی کشورهای یک منطقه در شکل‌گیری جرایم آن منطقه نقشی معنادار دارند؛ برخی این وضعیت را بعنوان «comparative advantage in illegality» یا «مزیت نسبی جرم» مفهوم‌سازی کرده اند که بر تفاوت اوضاع و احوال

کشورهای یک منطقه و نقش این تفاوت‌ها در کیفیت و کمیت جرایم منطقه‌ای دلالت دارد (Windybank, 2008: 32 in Broadhurst, 2014 in Reichel & Albanese: 503). در این معنا، حضور گروه‌های بزهکاری در کشورهایی که دچار فقر، بی‌ثباتی، توسعه‌نیافتگی و نیز ضعف یا فساد حاکمیتی هستند قابل ملاحظه است (Rolfe, 2004: 7; Reid et al, 2006: 647-650, all in Broadhurst, 2014 in Reichel & Albanese: 507). البته تفاوت فرهنگی و زبانی کشورهای این منطقه مانع می‌شود که گروه‌های بزهکاری بطور منسجم با یکدیگر فعالیت داشته باشند. با وجود این، افزایش فعالیت‌های بزهکارانه در این منطقه را می‌توان با حضور و سرمایه‌گذاری گروه‌های مجرمانه دیگر بویژه از کشور چین توضیح داد (Broadhurst, 2014 in Reichel & Albanese: 503). قاچاق مواد مخدر، قاچاق اسلحه، قاچاق انسان و پول‌شویی از جمله جرایم مربوط بدین منطقه اند (Schloenhardt, 2006 in Boister & Costi (ed.): 159-184 in Broadhurst, 2014 in Reichel & Albanese: 504). وانگهی، با تأکید بر نکته‌ی پیش گفته در خصوص مزایا یا فرصت‌های بزهکارانه‌ی کشورهایی که ضعف حاکمیتی دارند و نیز با یادآوری مفهوم قلمروهای بی‌کیفرمانی در خصوص برخی کشورهای منطقه‌ی اقیانوسیه، چرایی حضور گروه‌های بزهکارانه‌ی چینی و حتی کولمبیایی در این مناطق فهمیده می‌شود (Broadhurst, 2014 in Reichel & Albanese: 504-505).

نتیجه

جرم پدیده‌ای است که ارتکاب‌اش تحت تأثیر عامل‌هایی مختلف بوده و کاهش‌اش مستلزم استفاده از امکاناتی است که باید برای واکنش بدین پدیده در نظر گرفت. مکان‌مندی جرم یک بُعد از تحلیل جرم‌شناختی و سپس حقوقی آن است؛ بدان معنا که به موازات توسعه‌ی جوامع بشری، جرم و آثارش نیز در بُعد مکان حرکت کرده و از محدوده‌های مکانی کوچک به محدوده‌های مکانی بزرگ رسیده است. در گذشته جوامع بشری بیشتر درگیر مراودات و مناسبات درونی بوده و با جوامع انسانی دیگر که در واحدهای ملی یا سرزمینی دیگر قرار داشتند در ارتباط نبودند، یعنی واحدهای اجتماعی

انسانی در قالب کشورها یا امپراتوری‌ها به شکل واحدهایی مجزا از هم وجود داشته و می‌زیسته‌اند. اما با تحولات مختلفی که در طول یکی دو سده‌ی اخیر رخ داده دیگر این واحدهای اجتماعی جدا از هم نبوده بلکه ارتباطی ارگانیک با یکدیگر دارند. همجواری جغرافیایی یا سهولت در جابجایی به سبب پیشرفت در امکانات حمل‌ونقل، مناسبات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی باعث تعامل فزاینده‌ی جوامع انسانی موجود در واحدهای ملی شده است. چنین تحولی گذشته از کمک به توسعه‌ی رفاه انسان‌ها فرصت حرکت جرم در بُعد مکان را فراهم کرده است. در گذشته ارتکاب جرایم و آثارشان محدود به همان واحد ملی بود و فراتر از آن نمی‌رفت ولی اکنون آغاز و انجام جرایم می‌تواند به چندین کشور مرتبط باشد؛ تحلیل این ارتباط با بنیان تحلیل جرم‌شناختی منطقه‌ای بدین یافته می‌رسد که پدیده‌ی جرم در یک جامعه/کشور به سبب اثرگذاری عوامل مختلف تحت تأثیر شرایط و اوضاع و احوال جوامع دیگر/همجوار است. در واقع، ضعف اقتصادی، ضعف حاکمیتی و قوای حکمران از جمله فساد سیاسی و عملکرد نامطلوب دستگاه عدالت کیفری و ضعف اقتصادی کشورها زمینه‌ساز پدیداری جرم و حرکت آن در بُعد مکانی از محدوده‌ی ملی به محدوده‌ی فراملی/ منطقه‌ای هستند و حتی می‌توان جرایم فراملی/ منطقه‌ای را سرایت آشفتگی‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی موجود در کشورها دانست (نک. نظریه‌ی آشفتگی در: Hopkins Burke, 2014: 377).

عامل‌هایی که در این بررسی مفهوم‌سازی شده و برخی‌شان نیز در مناطق مختلف تکرار شده‌اند شامل این موارد هستند: «بی‌ثباتی و ضعف حکمرانی»، «فقر»، «فساد»، «توسعه‌نیافتگی» و «بی‌کیفرمانی»، «تحریک‌پذیری بزه» و «سرایت فرامنطقه‌ای بزه»، «توسعه‌ی نابرابر»، «مافیاکراسی». اگر در شناسایی عامل‌های بزهکاری به شبکه‌ای بودن مجموعه‌ای از عامل‌ها و تأثیر متقابل آنها بنگریم، می‌توانیم چرایی پدیداری جرایم منطقه‌ای/ فراملی را نیز تبیین کنیم؛ جرایمی نظیر قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان، قاچاق اسلحه، پول‌شویی، تروریسم و مزدوری تحت تأثیر شبکه‌ای از عامل‌های جرم‌زایی هستند که موجودیت‌شان در یک زمینه‌ی منطقه‌ای/ فراملی متشکل از کشورهای معنایی پیدا می‌کند

که دارای شرایط و اوضاع و احوال سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مختص به خود هستند. بی‌ثباتی و ضعف حکمرانی فضایی برای فعالیت‌های بزهکارانه‌ای چون کشت و تولید مواد مخدر است؛ فساد سیاسی و نفوذ گروه‌های مافیایی زمینه‌ای برای توسعه‌ی جرایم سازمان‌یافته‌ی فراملی نظیر پول‌شویی است؛ فقر و توسعه‌نیافتگی و همچنین توسعه‌ی نابرابر کشورها زمینه‌ای است برای اینکه چنین کشورهایی منشأ جرایمی چون قاچاق انسان بویژه زنان و کودکان باشند؛ قلمروهای بی‌کیفرمانی نیز فضایی فزاینده برای فعالیت بزهکاران و گروه‌های بزهکاری هستند که خود برآمده از عامل‌هایی چون بی‌ثباتی و ضعف حکمرانی است؛ تسهیل رفت و آمد میان کشورها و میان قاره‌ها و افزایش مهاجرت‌ها در قالب تحرک‌پذیری فزاینده‌ی بزهکاران و سرایت فرامنطقه‌ای بزه، بویژه در تعامل با عامل‌های پیش‌گفته در رابطه با توسعه‌ی نابرابر و فقر و توسعه‌نیافتگی، زمینه‌ی دیگری برای تبیین چرایی پدیداری جرایم منطقه‌ای/ فراملی است. بنابراین، می‌توان گفت جامعه‌ی بشری در کلیت خود متشکل از جوامعی است که با یکدیگر ارتباط داشته و فعل و انفعال شرایط و اوضاع و احوالی که در این شبکه‌ی متشکل وجود داشته می‌تواند چرایی پدیداری برخی از پدیده‌های انسانی در ابعاد مطلوب از جمله توسعه‌ی سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و نیز در ابعاد نامطلوبی چون بزهکاری را توضیح دهد؛ این تأثیر و تأثر متقابل نمودار این یافته است که باید برای فهم جرایم منطقه‌ای/ فراملی به تمام اوضاع و احوالی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها توجه داشت، همچنانکه در سطح جرم‌شناسی ملی نیز فهم درست پدیده‌ی بزه و کژروی مستلزم توجه به شبکه‌ای از عامل‌ها است که روی هم رفته منتهی به پدیداری کژروی و بزه می‌شوند. وانگهی، می‌توانیم نظریه‌ی منطقه‌ای جرم را چنین گزاره‌بندی می‌کنیم:

«گزاره‌ی یکم: وضعیت سیاسی و اقتصادی و اجتماعی یک واحد ملی، خواه مطلوب یا نامطلوب، می‌تواند بر دیگر واحدهای ملی مؤثر باشد؛ گزاره‌ی دوم: فساد سیاسی، ضعف اقتصادی، اضمحلال اجتماعی، انقلاب‌ها و دوره‌های گذار سیاسی باعث افزایش جرایم می‌شوند؛ گزاره‌ی سوم: این نقاط ضعف نه تنها جرایم داخل همان واحد اجتماعی را می‌افزایند بلکه

باعث سرایت جرایم به واحدهای ملی دیگر می‌شوند؛ گزاره‌ی چهارم: همجواری جغرافیایی و وجود زمینه‌های مشترک یا مرتبط در میان کشورهای یک منطقه یا مناطق مختلف که باعث افزایش تعاملات اجتماعی و اقتصادی شده و فرصت‌های متفاوت ارتکاب جرم (مزیت نسبی جرم) را پدید آورده زمینه‌ی این سرایت بزهکارانه را فراهم می‌کنند؛ گزاره‌ی پنجم: سرایت آشفته‌گی و فراملی/ منطقه‌ای شدن جرم که آغاز و انجام و آثار جرم را به چندین کشور مرتبط می‌کند مستلزم پیش‌بینی سیاست‌های جنایی فراملی/ منطقه‌ای است».

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Mohammad Faraji

<https://orcid.org/0009-0006-7817-650X>

منابع

الف. فارسی

- بهزاد رضوی فرد و محمد فرجی (۱۳۹۹)، «بزهکاری منطقه‌ای: از علت‌شناسی تا شناسایی راهکارها»، پژوهش حقوق کیفری، شماره‌ی ۳۲.
- علی هاشمی (۱۳۸۳)، نگاه نو، اقدام نو در مبارزه با مواد مخدر (مجموعه سخنرانی‌ها، مصاحبه‌ها و مقالات)، تهران، مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات مواد مخدر.
- علی حسین نجفی ابرندآبادی و حمیدهاشم بیگی (۱۳۹۳)، دانشنامه‌ی جرم‌شناسی، تهران، گنج دانش.
- گراهام ایوانیز و جفری نیونام (۱۳۸۱)، فرهنگ روابط بین‌الملل، ترجمه‌ی حمیرا مشیرزاده و حسین شریفی، تهران، بنیاد حقوقی میزان.
- مهرداد رایجیان اصلی (۱۳۹۸)، درآمدی بر جرم‌شناسی، تهران، سمت.

References

English

- Acquis de Schengen - Convention d'application de l'Accord de Schengen du 14 juin 1985 entre les gouvernement des États de l'Union économique Benelux, de la République fédérale d'Allemagne et de la République française relatif à la suppression graduelle des contrôles aux frontières communes.
- Albanese, J. S., Das, D., & Verma, A. (Eds.). (2003), "Organized crime: World perspectives". Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Amandine Scherrer, Antoine Mégie et Valsamis Mitsilegas (2009), «La stratégie de l'Union européenne contre la criminalité organisée : entre lacunes et inquiétudes», *Cultures & Conflits*, n° 74, p. 92.
- Antonopoulos, G. A., & Papanicolaou, G. (2009), "Gone in 50 seconds": The social organization and political economy of the stolen cars market in Greece. In P. C. van Duyne, S. Donati, J. Harvey, A. Maljevic, & K. von Lampe (Eds.), *Crime, money and criminal mobility in Europe* (pp. 141–174).
- Nijmegen, Netherlands: Wolf Legal; Gounev, P., & Bezlov, T. (2008), From the economy of deficit to the black-market: Car theft and trafficking in Bulgaria. *Trends in Organized Crime*, 11(4), 410–429.
- Surtees, R. (2008), Traffickers and trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the other side of human trafficking. *European Journal of Criminology*, 5(1), 39–68.
- Viuhko, M., & Jokinen, A. (2009), Human trafficking and organized crime: Trafficking for sexual exploitation and organized procuring in Finland. Helsinki, Finland: European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI). In Klaus Von Lampe, op. cit., p. 461.

- Bruce M. Russett (1967), *International Regions and the International System: A Study in Political Ecology*, Chicago: Rand McNally.
- Bruinsma, G., & Bernasco, W. (2004), "Criminal groups and transnational illegal markets: A more detailed examination on the basis of social network theory". *Crime, Law and Social Change*, 41(1), 79–94.
- Cilija Harders and Matteo Legrenzi (2008), *Beyond Regionalism?, Regional cooperation, Regionalism and Regionalization in the Middle East*, UK: ASHGATE.
- Ernst B. Haas, (1958), "The Challenge of Regionalism", *International Organization*, Vol. 12 No.4.
- Gastrow, P. (2011), *Termites at work: Transnational organized crime and state erosion in Kenya*. New York, NY: International Peace Institute.
- James O. Finckenauer and Jay S. Albanese, *Organized Crime in North America*, In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.
- Jay Albanese and Philip Reichel (ed.) (2014), *Transnational Organized Crime, An Overview from Six Continents*, USA, SAGE.
- Kirssa Cline, Patrick Rhamey, Alexis Henshaw, Alesia Sedziaka, Aakriti Tandon, and Thomas J. Volgy (2011), *Identifying Regional Powers and Their Status*. In Thomas J. Volgy, Renato Corbetta, Keith A. Grant, and Ryan G. Baird (eds.) (2011), *Major Powers and the Quest for Status in International Politics: Global and Regional Perspectives*, New York: Palgrave MacMillan.
- Klaus Von Lampe, "organized crime in Europe", In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.
- Louis J. Cantori and Steven L. Spiegel (1969), "International Regions: A Comparative Approach to the Subordinate Systems", *International Studies Quarterly*, Vol. 13, No.4.

Mark Shaw, organized crime in Africa, In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

Mary Fran T. Malone and Christine B. Malone-Rowe, organized crime in Latin America, In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

Michael Brecher (1969), The Subordinate State System of Southern Asia, in James N. Rosenau(ed), International Politics and Foreign Policy, New York: Free Press.

Michael G. Maxfield and Earl R. Babbie (2015), *Research Methods for Criminal Justice and Criminology*, USA, Cengage Learning.

Mitchel P. Roth, Historical Overview of Transnational Crime, In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

Naim, M. (2012, May/June), Mafia states: Organized crime takes office. Foreign Affairs.

Pérez, O. (2000), Drugs and post-intervention political economy in Haiti and Panama. In I. L. Griffith (Ed.), The political economy of drugs in the Caribbean (pp. 138–161). New York, NY: Palgrave.

Philip Reichel and Jay Albanese (ed.) (2014), *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

Pierre Hauck, Sven Peterke (ed.) (2016), *International Law and Transnational Organised Crime*, Oxford University Press.

Reid, G., Devaney, M., & Baldwin, S. (2006), “Drug production, trafficking and trade in Asia and Pacific Island countries”. Drug and Alcohol Review, 25.

Richard H. Ward and Daniel J. Mabrey, “organized crime in Asia and Middle East”, In Philip Reichel and Jay Albanese (ed.) (2014), *The*

Handbook of transnational crime and justice, second edition, USA: SAGE.

Roderic Broadhurst, Mark Lauchs, and Sally Lohrisch, Organized Crime in Oceania, In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

Roger Hopkins Burke (2014), *An Introduction to Criminological Theory*, Fourth edition, Routledg.

Rolfe, J. (2004), Oceania and terrorism: Some linkages with the wider region and the necessary responses (Working paper No. 19). Wellington, New Zealand: Centre for Strategic Studies.

Schloenhardt, A. (2006), Drugs, sex and guns: Organized crime in the South Pacific. In N. Boister & A. Costi (Eds.), *Regionalising international criminal law in the Pacific* (pp. 159–184). Wellington, New Zealand: New Zealand Association for Comparative Law (NZACL) and Association of Comparative Legislation of the Countries of the Pacific (ALCPP).

Severino, J. M., & Ray, O. (2011), “Africa’s moment”. Cambridge, England: Polity Press, p. 13. In Philip Reichel and Jay Albanese. (2014). *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

UN Convention against Transnational organized crime, art. 3 (2).

UNODC (29 April 2017), Drug trafficking. (<http://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/index.html>).

UNODC (29 April 2017), Drug trafficking. (<http://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/index.html>).

UNODC World Drug Report 2011, pp. 38–39; Klaus Von Lampe, organized crime in Europe, In Philip Reichel and Jay Albanese (ed.) (2014), *The Handbook of transnational crime and justice*, second edition, USA: SAGE.

US. National drug control strategy 2016.

Volgy Thomas J., & J. Patrick Rhamey. (July 2014). "A Theoretical Framework for Comparing Regions in International Politics", Presented at the ISA/FLACSO conference, Buenos Aires, Argentina.

Werner J. Feld and Gavin Boyd (ed.) (1980), *Comparative Regional Systems: West and East Europe, North America, The Middle East and Developing Countries*, New York: Pergamon Press.

Werner J. Feld and Gavin Boyd (ed), (1980), *Comparative Regional Systems: West and East Europe, North America, The Middle East and Developing Countries*, New York: Pergamon Press.

William R. Thompson (1973), "The Regional Subsystems: A Conceptual Explication and a Propositional Inventory, International Studies Quarterly", Vol. 17, No. 3.

William R. Thompson, (1973), "The Regional Subsystems: A Conceptual Explication and a Propositional Inventory", International Studies Quarterly, Vol. 17, No. 1.

Windybank, S. (2008), "The illegal Pacific, Part 1: Organized crime". Policy, 24(2).

French

Conseil de l'Europe. (2014). *Livre Blanc sur le crime organisé transnational*.

Ebrahim Beigzadeh. (2003). « Présentation des instruments internationaux en matière de crime organisé », Archives de politique criminelle, 25(1).

Gilles Favarel-Garrigues. (2002). « La criminalité organisée transnationale: un concept à enterrer? », L'Économie politique, no 15(3).

Translated References into English

Ali Hashemi (1383), New Vision, New Action in front of Narcotic (collection of lectures, interviews and articles), Tehran, Institution of studies and research on narcotic. [In Persian]

Alihosein Najafi Abranabadi and Hamd Hashembeigi (1393), Encyclopedia of criminology, Tehran, Ganj Danesh. [In Persian]

Behzad Razavifard and Mohammad Faraji (1399), “Regional criminality: From etiology to solution-finding”, Criminal Law Research, No. 32. [In Persian]

Graham Evans and Jeffry Newnham (1381), Dictionary of International Relations, Translated by Homeira Moshirzadeh and Hosein Sharifi, Tehran, Mizan legal Foundation. [In Persian]

Mehrdad Rayjian Asli (1398), An Introduction to criminology, Tehran, Samt. [In Persian]

استناد به این مقاله: جرم‌شناسی منطقه‌ای: تحلیل منطقه‌ای بزهکاری. پژوهش حقوق کیفری، (۴۸) ۱۳، ۴۰-۱.

Doi: 10.22054/jclr.2025.78525.2647

Criminal Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.